

19 MAYIS

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

ISSN: 2717-736X
Cilt 7 Sayı 1

DOI: 10.52835/19maysbd.1781905
Gönderim Tarihi: 11.09.2025
Kabul Tarihi: 07.03.2026

Ötekileştirilen Erkekler: Prensler Erkek Kavramının Foucaultcu Söylem Analizi

Otherved Men: A Foucauldian Discourse Analysis of the Concept of the Princess Man

Bekir ERBEKİR*

*Sorumlu yazar, Öğretim Görevlisi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, bekir.erbekir@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1838-7771

Öz

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de erkeklik algılarını tartışan medyadaki söylemler üzerinden “prensler erkek” kavramını incelemektir. Analiz, Bolu Gündem gazetesinde yer alan bir söylem ve 2023 yılında HaberGlobal kanalında yayımlanan bir programın belirli kesitleri üzerinden yürütülmüştür. Çalışmada, prensler erkek söylemleri, hegemonik erkeklik normları, kırılğan erkeklik ve toplumsal cinsiyet performansı (doing gender) çerçevesinde analiz edilmiştir. Bulgular, “prensler erkek” tanımının, erkekliğin fiziksel ve zihinsel güç, çözüm odaklılık ve duygusal dayanıklılık gibi hegemonik normlara uymadığı durumlarda erkeklerin dış özellikler taşıyan ötekiler olarak konumlandırıldığını göstermektedir. Ayrıca, söylemler kadınların davranışlarının dışı olarak kodlandığını ve erkeklerle karşılaştırmalı bir hiyerarşi içinde değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarının ideolojik olarak yeniden üretildiğini, erkeklerin davranışlarının sürekli denetlendiğini ve norm dışına çıkan erkeklerin ötekileştirildiğini göstermektedir. Çalışma, medyada temsil edilen “prensler erkek” algısının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirdiğini ve erkek kimliğinin performatif doğasının anlaşılmasında kritik bir perspektif sunduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Prensler Erkek, Toplumsal Cinsiyet Roller, Kırılğan Erkeklik, Söylem.*

Abstract

The aim of this study is to examine the concept of “princess man” through the discourse in the media discussing masculinity in Turkey. The analysis was conducted based on a statement published in Bolu Gündem newspaper and selected segments of a program aired on the HaberGlobal channel in 2023. In the study, princess man discourses were analyzed within the framework of hegemonic masculinity, fragile masculinity, and doing gender. The findings indicate that the definition of “princess man” positions men who do not conform to hegemonic norms such as physical and mental strength, problem-solving ability, and emotional resilience as others exhibiting feminine traits. Additionally, the discourses reveal that women’s behaviors are coded as feminine and evaluated within a comparative hierarchy with men. This demonstrates that societal gender norms are ideologically reproduced, men’s behaviors are continuously monitored, and men who deviate from these norms are othered. The study shows that the media representation of the “princess man” reinforces gender inequalities and provides a critical perspective for understanding the performative nature of masculinity.

Keywords: *Princess Man,, Gender Roles, Fragile Masculinity, Discourse.*

Giriş

Cinsiyet, kişilerin doğuştan getirdiği fizyolojik ve biyolojik özellikleri tanımlamak amacıyla kullanılan bir terimdir. Dolayısıyla bireylerin üreme organlarının farklılığını ifade eden kavram biyolojik cinsiyet olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan, biyolojik cinsiyetten farklı olarak toplumsal cinsiyet kavramı, bireylerin sahip olduğu cinsiyetin toplum tarafından yeniden inşasını ifade etmektedir. Yeniden inşa edilen bu cinsiyet kalıplarına bireylerin uyumlu olması toplum tarafından beklenen bir durumdur. Buna bağlı olarak toplumsal cinsiyet kavramının kültürel ve toplumsal olarak inşa edildiği söylenebilir. Toplumsallaşma süreci ve kültür içerisinde erkek ya da kadın olma özelliklerine vurgu yapan toplumsal cinsiyet kavramı, erkek ve kadının sosyal yapı içerisinde belirlenen roller ile sorumluluklarını barındırmaktadır. Aynı zamanda bireylerin davranışlarını ve konumlarının toplum içerisinde nasıl olacağını da belirleyen bir kavram olduğu söylenebilir (Ertürk, 1996: 346). Öte yandan toplumsal cinsiyet rolleri, bir toplum içerisinde toplumun cinsiyetlerden beklediği öğrenilmiş davranış kalıpları olarak nitelendirilmektedir. Cinsiyet rolü beklentileri, kadınların ve erkeklerin davranış şekillerini nasıl sergileyeceğinin yanı sıra diğerleri tarafından da nasıl tepki göreceğini içerisinde barındırır (Zastrow, 2016: 605). Geleneksel olarak kadınların sevecen, fedakâr, duygusal, muhtaç ve sevgileri güçlü olmak gibi özellikler göstermesi beklenir (Prentice ve Carranza, 2002; Sakallı-Uğurlu vd., 2018: 318; Vatandaş, 2007: 34). Ataerkil yapıda erkeklerin ise hırslı, çatışmacı, agresif ve teknik konularda yetenekli olmak gibi özellikler göstermesi beklenen bir durumdur (Mulvey, 1993: 43).

Ancak ataerkil toplumlarda erkekler her ne kadar avantajlı gibi görünse de pek çok sorunlu süreçten geçmektedir. Bu süreçler içerisinde verilen mücadelede erkek çocuk, toplumun beklediği ya da erkekliğe atfettiği “erkek olma” olgusunun anlamının ne olduğu sürekli olarak kavramaya ve yerine getirmeye çalıştığı söylenebilir. Özellikle erkekler sünnat olurken, askerlik sürecinde, iş ararken ve evlilik süreci boyunca erkekliklerini ispat etmek zorunda bırakılmaktadır (Yavuz, 2015: 124). Buna benzer şekilde erkeklerin sergilemesi beklenen pek çok davranış “erkeksi özellikler” ya da “erkek özellikleri” olarak ifade

ERBEKİR E., (2026). Ötekileştirilen Erkekler: Prensler Erkek Kavramının Foucaultcu Söylem Analizi, 7(1), 42-49. (Araştırma Makalesi)

 Bu makale, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır.

edilmektedir. Ataerkil yapı içerisinde kadınlığa dair düşünce, davranış ve duygu gibi özelliklerin reddedilmesi erkek olmak olarak nitelendirilmektedir (Demren, 2001: 37). Ancak, Goldberg (2000) ataerkil yapının erkeklik algısının erkeklerde ağır bir yük haline gelerek başa çıkmada problemlere neden olduğunu ifade etmektedir. Erkek egemen yapı içerisinde yerini yadsıyan veya kendisine atfedilen kalıplara uyum sağlamayan erkekler, birbirinden farklı ifadelerle dışlanmaktadır (Bülbül, 2014). Toplumsal olarak inşa edilen erkeklik biçimleri; heteroseksüel yönelime sahip, akılcı düşünce ve karar verme süreçlerinde etkin konumda olan, duygularını bastırabilen ya da güçlü bir biçimde kontrol altında tutabilen, fiziksel ve zihinsel açıdan tartışmasız güçlü kabul edilen bir erkeklik biçimini idealize eder. Bu erkeklik anlayışı, toplumsal ölçütlerle göre başarıyla özdeşleştirilir; ekonomik anlamda bağımsız olup ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek düzeyde güçlü olmayı içerir. Ayrıca, millet, vatan, din gibi yüce ideallerin yanı sıra onur, gurur, dürüstlük gibi değerler ile aile ve dostluk ilişkileri uğruna yaşamını riske atabilmeyi de bu modelin ayrılmaz bir parçası hâline getirir (Uçan, 2016: 6). Connell (2005) ise toplumsal düzende karar verme gücünü elinde bulunduran erkekliklerin, kendi konumlarını tanımlayan ve meşrulaştıran bir erkeklik biçimi olarak hegemonik erkeklik kavramını tanımlamaktadır.

Hegemonik Erkeklik

Hegemonik erkeklik, kadınlar üzerinde erkeklerin egemenlik kurmasını sağlayan bir süreç olarak değerlendirilebilir. Fakat bu durum yalnızca kadınlara ilişkin bir hakimiyetin yanı sıra erkeklerin diğer erkeklerle karşı farklı düşünceleri, olguları pekiştirerek ve durumları kabul etmelerini sağlayarak bir düzenin oluşmasını içermektedir (Connell, 2005). Buna bağlı olarak sürdürülen hakimiyetin varlığı tehdit ya da zorlama yoluyla olmaktan çok kitle iletişim araçları ile medya ve siyasi ideolojik olgularla üstünlüğü kurmayı içermektedir (Gramsci, 1986). Hegemonik erkeklik, toplumsal yapının ürettiği cinsiyetçi tutumların kadın ve erkek rollerine yüklediği anlamları eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Bu çerçevede hegemonik erkeklik; egemenlik, bağımsızlık, cesaret, saldırganlık ve fiziksel dayanıklılık gibi değerler etrafında şekillendirilen bir erkeklik modelini ifade eder. Ancak bu değerler, tek bir erkeklik biçiminin diğer erkeklikler üzerinde kurduğu tahakkümün sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Akca ve Tönel, 2011: 27). İktidarın sürekliliği çoğu zaman ötekileştirici ve hiyerarşik bir yapılanmaya ihtiyaç duyar. Bu bağlamda hegemonik erkeklik, kendi varlığını pekiştirebilmek için kendisi dışındaki ötekilere yaslanır. Güç ve medeniyetin merkezinde kendisini konumlandıran hegemonik erkeklik, çoğunlukla rızaya dayalı bir biçimde kurduğu hegemonyayı; ikincil erkeklik biçimlerini, kadınları ve eşcinselleri yönetilmesi gereken konumda tanımlayarak sürdürmeye çalışır (Arslan, 2019: 988). Öteki erkeklik, kendilerine toplum tarafından yüklenen ideal erkeklik kalıplarına uymak zorunda bırakılmalarıyla birlikte, kendi ideolojileri ile şekillendirdikleri biçimi saklamak adına çaba sarf ederler. Dolayısıyla, toplum tarafından kabul gören erkeklik kalıpları, erkekliği yüceltirken, diğer taraftan erkeklikten beklenen kalıplara uymayan erkekleri de iktidarın egemenliğine maruz bırakarak öteki haline getirir (Renkmen, 2012: 19). Hegemonik erkekliğin yeniden üretilmesi, söylemsel, yazınsal ve görsel alanlarda sürekli tekrarlanan temsiller aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu sürecin en etkili aktörlerinden biri kitle iletişim araçlarıdır. Çünkü hegemonik yapının üretim ve devamlılığında kültürel alışkanlıklar belirleyici bir rol oynamakta, bu alışkanlıkların başında ise medya ve yayın organlarının sunduğu toplumsal cinsiyet kalıpları gelmektedir. Medya içerikleri, hegemonik erkekliğe uygun davranış ve rollerin olması gereken normlar olarak sunulmasıyla topluma örtük mesajlar iletmektedir (Anbarlı, 2019: 81). Bu bağlamda medya, erkek hegemonyasının şekillendirdiği kalıp yargıları işlevsel hale getirerek toplumsal düzeyde yeniden dolaşıma sokar. Toplumlar, medyada sürekli maruz kaldıkları bu temsilleri zamanla normalleştirerek erkeklik modelini içselleştirir ve hegemonik erkekliğin tahakkümünü fark etmeksizin kabul eder. Böylece medya aracılığıyla dolaşıma giren söylemler, erkeklik ideolojisinin toplumsal düzeyde benimsenmesine hizmet eder (Karaduman ve Aydın, 2017: 27). Erkeklik, toplumsal süreçler içinde çocukluktan itibaren inşa edilen bir kimlik olarak, erkeklerin duygusal açıdan dirençli, fiziksel olarak güçlü ve heteroseksüel normlara uygun biçimde kadınsı özellikleri reddeden bireyler olarak yetiştirilmesini beraberinde getirir (Joseph & Black, 2012). Vandello ve Bosson (2013: 112), erkekliğin doğuştan gelen değil, toplumsal pratikler aracılığıyla kazanılan; ancak aynı zamanda kaybedilmesi oldukça kolay olan ve sürekli toplumsal onaya ihtiyaç duyan bir statü olduğunu vurgular. Bu nedenle erkeklik, elde edilmesi güç fakat kırılgan bir yapı arz eden bir kimlik formudur (Vandello ve diğerleri, 2008).

Kırılgan Erkeklik

Vandello ve diğerleri (2008), geliştirdikleri erkeklik kuramında, erkeklik statüsünün toplum içinde kesinlik taşınamamasının onu kırılganlaştırdığını belirtir. Bu durum erkekliğin toplumsal statüsünü istikrarsızlaştırmakta ve erkekliği sorgulayan her türlü unsurun bireyde stres yaratmasına yol açmaktadır.

Kırılgan erkeklik, toplumsal cinsiyet çalışmalarında erkeklik kimliğinin sabit ve doğal bir özellikten ziyade, sürekli olarak sosyal etkileşimler aracılığıyla kanıtlanması gereken bir statüye işaret eder. Bu yaklaşım, erkekliğin toplumsal olarak “verilmiş” bir nitelik olmadığını; aksine, sürekli sınanan, onaylanması gereken ve toplumsal pratikler içerisinde inşa edilen bir kimlik olduğunu ortaya koyar (Connell, 1995: 59). Araştırmalar, erkekliğin kadınlık ya da feminenlikten farklı olarak “otomatik” biçimde tanınmadığını; tam tersine, sosyal ilişkilerde tekrar tekrar performe edilmesi gereken bir statü olduğunu göstermektedir (Vandello & Bosson, 2013: 105). Bu nedenle erkekler, toplum tarafından kadınsı olarak algılanabilecek duygusal hassasiyet, belirli estetik tercihler veya güçsüzlük göstergeleri gibi davranışlardan kaçınmaya yönelirler. Zira bu tür davranışlar, “yeterince erkek olmama” şeklinde değerlendirilebilmekte ve toplumsal onayın kaybedilmesine yol açabilmektedir. Bu bağlamda kırılgan erkeklik, erkekliğin sürekli tehdit altında olduğu ve bu nedenle yeniden üretilmek zorunda kaldığı bir toplumsal cinsiyet deneyimine işaret etmektedir.

Bosson ve Vandello’nun (2011) çalışmaları, kırılgan erkekliğin özellikle “erkekliği kaybetme” korkusuyla bağlantılı olduğunu ve bu kaygının çoğunlukla telafi edici davranışlara yol açtığını ortaya koymuştur. Bu telafi edici stratejiler arasında saldırganlık, riskli davranışlar, aşırı rekabetçilik ve duygusal mesafe öne çıkmaktadır. Dolayısıyla kırılgan erkeklik yalnızca bireysel bir duygu durumu değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üreten yapısal bir süreçtir. Mosher ve

Tomkins'in (1988: 72) hipermaskülenlik üzerine yaptıkları araştırmalar da bu noktada önemli bir katkı sunmaktadır. Erkekler, sosyalizasyon süreçleri boyunca sıklıkla güç, dayanıklılık ve kontrol gibi normlara yönlendirilirler; ancak bu normlara tam uyum sağlamak çoğu zaman mümkün olmadığından, erkeklik performansı geçici, istikrarsız ve kırılan bir nitelik kazanır.

Kısacası, kırılğan erkeklik kavramı, erkeklerin toplumsal olarak belirlenmiş normlara uyma baskısını, bu normlara uymadıklarında ise sosyal dışlanma ve değersizleşme riskini görünür kılar. Bu kavram, yalnızca erkek kimliğini anlamak için değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini, şiddet biçimlerini ve toplumsal ilişkilerdeki güç dinamiklerini çözümlemek için kritik bir analitik araç niteliği taşımaktadır.

Cinsiyetin İnşa Edilmesi

“Doing gender” kavramı, West ve Zimmerman (1987) tarafından geliştirilmiş olup, toplumsal cinsiyetin statik bir özellik değil, sosyal etkileşimler yoluyla sürekli olarak yapılan, performe edilen ve yeniden üretilen bir süreç olduğunu ifade eder. Bu yaklaşım, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranış sergileyerek hem kendi cinsiyet kimliklerini hem de toplumsal cinsiyet normlarını yeniden ürettiklerini savunur. West ve Zimmerman (1987) bu kavramı, bireylerin gündelik etkileşimlerinde cinsiyetin sürekli olarak “yapılması” ve toplumsal olarak doğrulanması olarak tanımlar. Örneğin, erkeklerin güçlü, rekabetçi veya duygusal olarak mesafeli davranması, kadınların ise bakım veren, ilişkisel ve duygusal olarak açık davranması, toplumsal cinsiyet normlarını pekiştirir. Bu davranışlar, yalnızca bireysel seçimler olarak değil, aynı zamanda toplumsal beklentilerle şekillenen performatif süreçler olarak görülür. Risman (2004: 429) ise “doing gender” kavramını üç düzeyde ele alır: bireysel düzey, etkileşimsel düzey ve kurumsal düzey. Bireysel düzeyde bireyler, kendi cinsiyet kimliklerini inşa ederken normlara uygun davranmaya çalışır. Etkileşimsel düzeyde, sosyal etkileşimler cinsiyetin pekiştirilmesine hizmet eder. Kurumsal düzeyde ise, toplumsal yapı ve örgütler, cinsiyet farklılıklarını ve eşitsizliklerini sürdürür (Risman, 2004: 429). “Doing gender” perspektifi, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini anlamada ve eleştirmede de önemli bir araçtır. Bu yaklaşım, cinsiyetin biyolojik veya sabit bir kategori olarak ele alınamayacağını, aksine sosyal norm ve etkileşimler aracılığıyla sürekli olarak inşa edildiğini gösterir (Deutsch, 2007: 106). Böylece toplumsal cinsiyet hem bireysel davranışları hem de toplumsal yapıları şekillendiren dinamik bir süreç olarak kavranır. Zimbardo ve Coulombe (2017) tarafından ortaya konan Bitik Erkekler kavramı, modern toplumda erkekliğin sosyal, kültürel ve teknolojik etkenler nedeniyle giderek zayıfladığını ifade eder. Araştırmacılar, özellikle genç erkeklerin video oyunları, sosyal medya ve dijital eğlence ortamlarına yoğun şekilde yönelmesiyle birlikte, yüz yüze sosyal etkileşimlerde ciddi bir azalma yaşadıklarını ve bunun sonucunda empati, problem çözme ve duygusal iletişim becerilerinde gerileme görüldüğünü öne sürerler. Bu durum, erkeklerin toplumsal beklentiler doğrultusunda sorumluluklarını yerine getirme ve bağımsız karar alma yetilerini olumsuz yönde etkiler.

Dolayısıyla bu çalışma, Türk medyasında ortaya çıkan "prenses erkek" ve "Barbie erkek" kavramlarını, Foucaultcu söylem analizi çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Toplumsal cinsiyet normlarının erkeklik kimliği üzerindeki etkilerini ve bu normlara uymayan erkeklerin ötekileştirilme süreçlerini anlamak için, Esra Ezmeçi'nin 2023 yılında HaberGlobal'de yayımlanan Yüz Yüze programında ve sosyal medyada (Instagram hikayesi) kullandığı söylemler analiz edilmiştir. Çalışma, bu söylemlerin hegemonik erkeklik, kırılğan erkeklik ve modern erkeklik krizine dair nasıl bir anlam dünyası inşa ettiğini, hangi güç dinamiklerini pekiştirdiğini ve erkeklik kimliğinin toplumsal olarak nasıl yeniden üretildiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, medya temsillerinin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretmedeki rolü ve "prenses erkek" gibi popüler söylemlerin Türk toplumundaki erkeklik algısına etkileri eleştirel bir perspektifle değerlendirilecektir.

Yöntem

Çağımızda çeşitli alanlarda meydana gelen farklı problemlerin detaylı bir analizini gerçekleştirebilmek post modern veya modern şeklinde değerlendirilen dünyaya farklı bir perspektif getirmek ve olguların içlerinin neler ile doldurulduğunu veya anlam dünyasının nasıl söylemlerle şekillendiğini görmek adına Foucaultcu söylem analizi, en önemli yöntemlerdendir. Foucault'nun yaptığı çalışmalarda kuramsal açıdan bakıldığında birlik görmek çok mümkün olmasa da çalışmalarına bakıldığında, fikir yapısında söylemsel şekilde bir düzenin var olduğu genellikle kabul edilir (Şahin, 2017: 121).

Foucault'nun söylem ve iktidar anlayışlarından yararlanmak bu noktada kaçınılmazdır. Foucault, ideoloji kavramını doğrudan reddetmekten ziyade ona eleştirel ve ihtiyatlı bir mesafeye yaklaşır; hatta ideolojinin karşısına söylem kavramını yerleştirerek analitik ağırlığı buraya kaydırır. Ona göre ideoloji kavramı üç temel nedenle sorunludur. İlk olarak, ideoloji çoğu zaman “hakikat” olarak varsayılan başka bir şeyle zorunlu bir karşıtlık ilişkisi içinde düşünülür. İkinci olarak, ideoloji kavramı kaçınılmaz biçimde bir özne varsayımına dayanır. Üçüncü olarak ise ideoloji, altyapı, maddi koşullar ya da ekonomik belirleyiciler karşısında ikincil ve türev bir konumda ele alınır.

Foucault, belirli hakikat rejimlerinin sürekliliğinin iktidar ilişkileriyle mümkün olduğunu vurgular. Bu bağlamda iktidarın en temel dayanaklarından biri bilgi üretimidir. Ancak bu yaklaşım, özneyi merkeze alan klasik bir iktidar çözümlemesine dayanmaz. Aksine, belirli öznellik biçimlerini mümkün kılan söylemlerin nasıl kurulduğunu ve işlediğini incelemeyi esas alır. Çünkü Foucault'ya göre öznellik, söylemden bağımsız olarak var olamaz; söylem olmaksızın öznenin ve öznel deneyimin üretimi de mümkün değildir (Foucault, 2005: 69).

Foucault'ya göre disiplin edici ve düzenleyici pratikler yalnızca bilimsel alanla sınırlı değildir; modern toplumun bütün kurumsal yapıları okullar, bakımevleri, ıslah kurumları, hastaneler ve cezaevleri gibi belirli bir hesaplama mantığına göre üretilmiş bilgi türleri aracılığıyla bireyleri şekillendirme işlevi görmektedir. Bu sürecin temelinde bilgi ile iktidar arasındaki karşılıklı kurucu ilişki yer alır. İktidar, öncelikle bilgi nesnelerini üretmekte; ardından bu nesnelere ilişkin müdahalelerini, tarafsız birer bilme etkinliği gibi sunmaktadır. Nesneler hakkında kurulan bilgi, onları düzenleme ve sınıflandırma amacı taşır; ancak bu düzen her zaman egemen olanın çıkarları doğrultusunda inşa edilir. Dolayısıyla bilgi, evrensel ve sabit bir hakikat olmaktan ziyade, iktidarın gereksinimlerine göre biçimlenen göreceli bir tanımlama pratiği olarak işler. Bu bağlamda, geçmişte

bedenler üzerinde uygulanan doğrudan iktidar teknikleri, modern dönemde bireylerin bilinçlenme biçimlerini kuşatan ve bu müdahaleleri meşrulaştıran ruhsal alanlara yönelmiştir. Doğal olanın, normalin, anormalin ve tedavinin ne olduğuna ilişkin kabuller, iktidarın hedefleriyle uyumlu metafizik kodlar hâline gelerek toplumsal yapının arzu edilen yönde biçimlenmesine hizmet eder (Foucault, 2006a: 59-68, 256-265).

Foucault, iktidarın bilgi, bilim ve düşünceyle kurduğu bu bütünlük ilişkisinin çözümlemesinin, ancak dile yönelik bir psikanaliz yoluyla mümkün olabileceğini ileri sürer. Ona göre bir dilin gramer yapısı ve kullanım biçimleri, görünür olmayan ilişkileri kendi tarihsel zamanına bağlar ve bireyin o dil içerisinde neyi düşünebileceğini önceden sınırlandırır. Bu nedenle dilin gramatikal düzeni, söylenebilecek her şeyin a priori koşulu olarak işlev görür (Foucault, 2006b: 143-147, 417).

Foucault'ya göre söylemin çözümlenebilmesi için söylemi bütünlük içerisinde ve inşasıyla beraber ele almak gerekir. Söylemi anlamak veya algılayabilmek ancak söylemi ortaya çıkaran ve devamlılığını sağlayan iktidar ve kurumlar yoluyla sağlanabilir. Foucault'ya göre aslında söylemin görevi, söylemin kuvveti ve tehditleri durdurmaya çalışmak, net olamayan süregeliş şeklini sakinleştirmek, yoğun şiddette olan maddiliğini dindirmek olan süreçlerle kontrol edip, gruplayıp yaymaktır (Foucault, 1993: 52). Foucaultcu söylem analizinde farklı ifade ediş biçimleri vardır. Bu yüzden kullanacağımız malzeme türü diğer söylemsel psikoloji tarzlarına göre sınırsızdır denilebilir. Genellikle görüşmelerin ve konuşmaların yazıya aktarımı kullanılır. Ancak bu analizin konusu her şey olabilir. Çünkü insanın ürettiği her şey bir anlam taşır. Foucaultcu söylem analizinde cevaplanması gereken sorular aşağıdaki gibidir:

Söylemsel inşaların tanımlanması,

Söylemlerin bulunması,

Eylemin yönelimi nedir?

Konum alışı ne şekilde gerçekleşir?

Uygulamalar nelerdir?

Öznellik? gibi sorulara cevap aranmaktadır (Arkonaç, 2014: 196-199).

Araştırmanın Verisi ve Tema Belirleme Süreci

Bu çalışma kapsamında veri olarak, 2023 yılında HaberGlobal kanalında yayımlanan Yüz Yüze programı kullanılmıştır. Programa Buket Aydın sunucu olarak yer alırken, klinik psikolog Esra Ezmeci ise konuğu olarak yer almıştır. Programın toplam süresi 1 saat 12 dakika 16 saniyedir. Çalışmada yalnızca 16:00 - 26:00 dakikaları arasındaki bölüm incelenmiş olup, bu kesitte Ezmeci, "Prenses Erkek" ve "Barbie Erkek" kavramları üzerinden erkekler ve erkeklik algısı hakkında belirli tanımlamalarda bulunmuştur. Bu nedenle veri analizi yalnızca bu bölüm üzerinden yürütülmüştür. Transkriptler, söylemin çözümlemesi için yazıya dökülmüştür. Araştırmanın bir parçası olarak Esra Ezmeci'nin prenses erkek kavramının tanımını yapmış olduğu içerik internete erişilebilir olan ile 08 Eylül 2024'te Bolu Gündem haber sayfasında yer alan ifadesi çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen söylemler üç tema belirlenerek bu temalar altında analiz edilmiştir. Tema belirleme sürecinde toplumsal cinsiyet normları ve erkeklik özellikleri kapsamında veriler örnekleme yöntemi ile dikkatlice incelenmiş ve öne çıkan ifadeler ilk kodlar olarak belirlenmiştir. Benzer içerikteki kodlar tematik olarak gruplanarak kırılabilirlik, güç, çözüm üretme ve dişil-eril özellik ayrımı gibi temalar belirlenmiştir. Kodların tekrar edilmesi ve kapsam açısından analizi sonucunda, çalışmanın temel analiz çerçevesi kırılabilir erkeklik ve ötekileştirme, güç ve çözüm üretme beklentisi, eril-dişil özellikleri keskin ayrımı olmak üzere 3 ana tema belirlenmiştir ve bu bağlamda analiz edilmiştir.

Çalışmanın Verisi

Gazete Söylemi

Barbie erkek, eril özelliği düşük, dişil özellikleri (naz, küsme, şefkat beklentisi, verici olmak yerine alıcı olmak, çözüm üretmek yerine engel koymak, küslüğü uzatmak) daha fazla olan erkektir. (Bolu Gündem, 2024).

Video Söylemleri

Küsen erkeklere Barbie erkek diyoruz. Kadının eril özellikleri yükselirken erkeğin de dişil özellikleri arttı. Bu dinamikler değiştikçe karşı tarafta bazı şeyler bozulmaya başladı. Ne oluyor bu tarz erkeklerde çok daha kolay küsüyorlar, çok nazlanıyorlar, alınganlar.

Bana gelen danışanlarda görüyorum sevgilisi hemen engelliyor. Erkek o kadar engellemez ama engellemiş günlerce konuşmamış, yatağını ayırmış.

Herkes bilir ki naz dişil özelliğidir. Kadın nazlanır çünkü kadının bedeni ve ruhu kıymetlidir. Kırıldığında bedenini saklayabilir ya da kırgınlığını gösterebilir.

Erkek hem ağırlık olarak hem de zihinsel olarak daha güçlüdür. Bu yüzden ortada bir sorun olduğunda 'gel konuşalım, çözelim' diyerek gücünü ortaya koyar.

Bir erkek çok kırılarsa bu onun dişil özelliğinin yüksek olduğunu gösterir. Çünkü bu dişiliğe ait bir özelliktir. Erkek dediğin alır kadının karşısına konuşur düzeltir ya da tartışır. Tartışmıyorsa, küsüyorsa, kırılıyorsa, nazlanıyorsa ve engelliyorsa bu erkeğin dişil özelliğinin arttığını gösterir."

Analiz ve Bulgular

Kırılğanlık ve Ötekileştirme

Gazete söyleminde yer alan “Barbie erkek, eril özelliği düşük, dişi özellikleri (naz, küsme, şefkat beklentisi, verici olmak yerine alıcı olmak, çözüm üretmek yerine engel koymak, küslüğü uzatmak) daha fazla olan erkektir” ifadesi, kırılğanlığı doğrudan ötekileştirici bir kavramla tanımlamaktadır. Benzer şekilde video söyleminde “küsen erkeklere Barbie erkek diyoruz” ifadesi, kırılğanlığı erkeklikten bir sapma olarak işaretlemektedir. Bu söylemler, kırılğan erkekliğin toplumsal bağlamda dışlanarak “öteki” konumuna itildiğini göstermektedir. Erkeklerden beklenen normlara uymayan her davranış, “prenses/barbie erkek” gibi etiketlerle değersizleştirilmekte ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde alt konuma indirilmektedir.

Güç ve Çözüm Üretme Beklentisi

Video söylemlerinde “Erkek hem ağırlık olarak hem de zihinsel olarak daha güçlüdür. Bu yüzden ortada bir sorun olduğunda ‘gel konuşalım, çözelim’ diyerek gücünü ortaya koyar” ifadesi, erkekliği fiziksel ve zihinsel güçle özdeşleştirmektedir. Söylem, erkekliği hegemonik normlar çerçevesinde tanımlamakta; güçlü, problem çözen ve sorumluluk alan bir özne olarak konumlandırmaktadır (Connell, 1995: 59). Buradaki hem fiziksel hem de zihinsel güç, erkekliğin toplumsal olarak onaylanan ölçütleri olarak değerlendirilmektedir. “Gel konuşalım, çözelim” ifadesi, erkeğin aktif ve problem çözme becerisine sahip bir rol ile özdeşleştiğini vurgulamaktadır. Dolayısıyla erkekten hem duygusal hem de çatışmalara dair liderlik ve çözüm üretme sorumluluğu beklenmesi, hegemonik erkeklik normlarının bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu söylem erkekliği güç ve otorite sahibi olarak yüceltirken, buna uymayan erkeklerin ötekileştirildiğini göstermektedir.

Eril-Dişil Özelliklerin Keskin Ayrımı

Video söylemlerinde, naz, küsme ve alınganlık gibi davranışların “kadına özgü” olarak kodlandığı görülmektedir: “Herkes bilir ki naz dişil özelliğidir. Kadın nazlanır çünkü kadının bedeni ve ruhu kıymetlidir. Kırıldığında bedenini saklayabilir ya da kırgınlığını gösterebilir.” Aynı şekilde, “Bir erkek çok kırılğansa bu onun dişil özelliğinin yüksek olduğunu gösterir” ifadesi, erkeklik ile kadınlık arasındaki ikili karşıtlığı yeniden üretmektedir. Bu söylemler, kadınlara özgü davranışların meşru kabul edildiğini, ancak aynı davranışların erkekler tarafından sergilenmesi halinde “prenses/barbie erkek” etiketlemesiyle olumsuz biçimde konumlandırıldığını göstermektedir. Böylece toplumsal cinsiyet normları ikili karşıtlıklar üzerinden yeniden üretilmekte, erkeklik hegemonik ölçütlere uymadığı anda değersizleştirilmektedir.

Tartışma

Son yıllarda Türk medyasında ve sosyal medyada “prenses/barbie erkek” kavramı, erkeklik algılarına dair popüler söylemlerin bir yansıması olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, bu kavramın toplumsal cinsiyet normları kapsamında nasıl inşa edildiğini ve erkeklik kimliğinin yeniden üretiminde nasıl bir rol oynadığını Foucaultcu söylem analizi çerçevesinde incelemektedir. Elde edilen bulgular, erkekliğin kırılğanlık ve ötekileştirme, güç ve çözüm üretme beklentisi, eril-dişil özelliklerin keskin ayrımı olmak üzere üç temel tema üzerinden değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu temalar, erkeklik kimliğinin performatif ve kırılğan doğasını anlamada kritik bir çerçeve sunarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin medya aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir.

Kırılğanlık ve ötekileştirme teması, erkeklik kimliğinin statik bir olgu olmadığını, aksine sosyal etkileşimler ve toplumsal onaylar aracılığıyla sürekli olarak yeniden inşa edildiğini desteklemektedir (Vandello & Bosson, 2013: 108). “Prenses/barbie erkek” söylemleri, erkeklerin hegemonik normlara uymayan davranışlar sergilemesi durumunda (örneğin, naz yapma, küsme veya duygusal hassasiyet gösterme) “kadınsı” olarak etiketlenerek ötekileştirildiğini ortaya koymaktadır. Bu etiketleme, erkeklik kimliğinin kaybı korkusunu tetikleyerek bireylerde psikososyal baskılar yaratmaktadır. Vandello ve Bosson’un (2013: 108) kırılğan erkeklik kuramı, erkekliğin sürekli sınanması gerektiğini ve bu sınamalara uymayan bireylerin toplumsal hiyerarşide alt konuma itildiğini öne sürer. Bu bağlamda, “prenses/barbie erkek” kavramı, erkeklik normlarının dışına çıkan bireyleri aşağılayıcı bir şekilde etiketleyerek hegemonik erkeklik ideallerini pekiştiren bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Ayrıca, bu ötekileştirme süreci, Bourdieu’nun (2015) sembolik şiddet kavramıyla da ilişkilendirilebilir; eril normlara uymayan erkekler, “zayıf” veya “kız gibi” olarak nitelendirilerek toplumsal olarak değersizleştirilmektedir. Türk toplumundaki ataerkil yapının bu tür söylemlerle güçlendirildiği gözlemlenirken, bu durumun küresel bağlamda da benzer örnekleri bulunmaktadır. Özellikle, batı toplumlarında “sissy” veya “beta erkek” gibi ifadeler, benzer şekilde eril normlara uymayan erkekleri ötekileştirmek için kullanılmaktadır (Kimmel, 2013: 120). Bu karşılaştırma, “prenses/barbie erkek” söyleminin yalnızca yerel bir fenomen olmadığını, küresel erkeklik krizinin bir yansıması olarak da değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Güç ve çözüm üretme beklentisi teması, hegemonik erkeklik kavramıyla doğrudan bağlantılıdır (Connell, 1995: 59). Söylemlerde erkeklerin fiziksel ve zihinsel olarak güçlü, problem çözebilen ve sorumluluk üstlenen bir özne olarak konumlandırılması, hegemonik erkeklik normlarının yeniden üretimini sağlamaktadır. Özellikle “gel konuşalım, çözelim” gibi ifadeler, erkeğin liderlik ve otorite rolünü üstlenmesi gerektiğini vurgular. Bu normlara uymayan erkekler, “prenses/barbie erkek” etiketiyle ikincil bir konuma indirgenmekte ve toplumsal olarak “yetersiz” olarak kodlanmaktadır. Bu durum, Connell’in (2005: 59) hegemonik erkeklik modelinin, yalnızca kadınlar üzerinde değil, aynı zamanda diğer erkeklik biçimleri üzerinde de tahakküm kurduğunu savunan görüşleriyle örtüşmektedir. Türk toplumunda bu beklenti, özellikle erkeklerin ekonomik bağımsızlık, aile sorumluluğu ve duygusal dayanıklılık gibi alanlarda sürekli sınanmasıyla kendini göstermektedir. Ancak, modernleşme ve dijitalleşme süreçleriyle birlikte, erkeklerin bu normlara uyma baskısı artarken, aynı zamanda bu normlara uyamama durumları da daha görünür hale gelmiştir. Örneğin, Zimbardo ve Coulombe’nin (2017) “Bitik Erkekler” kavramı, modern toplumda erkeklerin sosyal medya ve dijital eğlenceye yönelmesiyle yüz yüze iletişim ve problem çözme becerilerinde gerileme yaşadığını öne sürer. Bu bağlamda, “prenses/barbie erkek” söylemi, modern erkeklik krizinin bir

yansıması olarak değerlendirilebilir; erkekler, hem geleneksel hegemonik normlara uyma baskısıyla hem de modern yaşamın getirdiği yeni beklentilerle karşı karşıya kalmaktadır. Bu çelişki, erkeklik kimliğinin kırılganlığını daha da derinleştirmektedir.

Eril-dişil özelliklerin keskin ayrımı teması, toplumsal cinsiyetin ikili karşıtlıklar üzerinden inşa edildiğini ve bu insanın medya aracılığıyla yeniden üretildiğini göstermektedir. Söylemlerde, naz yapma, küsme ve alınganlık gibi davranışların “kadına özgü” olarak kodlanması, kadınlık davranışlarının meşru kabul edildiğini, ancak aynı davranışların erkekler tarafından sergilenmesi durumunda “prenses/barbie erkek” etiketiyle olumsuzlaştırıldığını ortaya koymaktadır. Bu durum, West ve Zimmerman’ın (1987) “doing gender” kavramıyla açıklanabilir; toplumsal cinsiyet, bireylerin gündelik etkileşimlerinde sürekli olarak performe edilmekte ve toplumsal normlar aracılığıyla yeniden üretilmektedir. Türk medyasında bu ikili karşıtlık, özellikle kadınların “kıymetli” beden ve ruhlarına vurgu yaparak, erkeklerin bu tür davranışlardan kaçınması gerektiğini ima eder. Ancak, bu söylemler, toplumsal cinsiyetin doğallaştırılmış bir kategori olmadığını, aksine sosyal ilişkiler ve kültürel pratikler yoluyla inşa edildiğini göstermektedir (Deutsch, 2007). Bu bağlamda, “prenses/barbie erkek” söylemi, yalnızca erkeklik kimliğini değil, aynı zamanda kadınlık kimliğini de stereotipleştirerek toplumsal cinsiyet hiyerarşisini pekiştirmektedir. Örneğin, kadınların “nazlanma” hakkı meşru görülürken, erkeklerin aynı davranışı sergilemesi “anormal” olarak kodlanmaktadır. Bu durum, Judith Butler’ın (1990) toplumsal cinsiyetin performatif doğasına dair teorileriyle de ilişkilendirilebilir; cinsiyet, sabit bir öz değil, tekrarlanan eylemler ve söylemler yoluyla inşa edilen bir performanstır.

Medya, “prenses/barbie erkek” söyleminin dolaşıma girmesinde ve toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretiminde kilit bir rol oynamaktadır. Medya içerikleri, hegemonik erkeklik normlarını idealize ederek, bu normlara uymayan erkekleri ötekileştiren bir söylemsel alan yaratmaktadır (Karaduman ve Aydın, 2017: 30). Özellikle sosyal medya platformları, bu tür söylemlerin hızla yayılmasını ve popülerleşmesini sağlamaktadır. Çocuklar ve gençler, bu tür medya temsillerini gözlemleyerek toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirmekte ve dolaylı öğrenme mekanizmaları aracılığıyla bu normları benimsemektedir (Erbekir, 2025: 20). Örneğin, Esra Ezmeci’nin HaberGlobal’de kullandığı söylemler, geniş bir izleyici kitlesine ulaşarak toplumsal cinsiyet algılarını şekillendirme potansiyeline sahiptir. Bu süreç, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda kurumsal düzeyde de toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yeniden üretmektedir (Risman, 2004: 429). Ayrıca, bu söylemlerin popüler kültürdeki yansımaları, erkeklik kimliğinin sürekli olarak sınanmasına ve yeniden inşa edilmesine yol açmaktadır. Örneğin, sosyal medyada viral hale gelen “prenses/barbie erkek” etiketleri, mizahi bir dille sunulsa da altta yatan cinsiyetçi normları güçlendirmektedir.

Türk toplumundaki “prenses/barbie erkek” söylemi, yalnızca modern bir fenomen olarak değil, aynı zamanda ataerkil yapının tarihsel ve kültürel bağlamıyla da ilişkilendirilmelidir. Türkiye’de erkeklik, tarihsel olarak militarizm, aile reisliği ve ekonomik bağımsızlık gibi kavramlarla şekillenmiştir (Yavuz, 2015: 121). Ancak, küreselleşme ve modernleşme süreçleriyle birlikte, erkeklik normları değişime uğramış ve bu değişim, erkeklik krizine dair tartışmaları beraberinde getirmiştir. “Prenses/barbie erkek” söylemi, bu krizin bir yansıması olarak, geleneksel erkeklik normlarına uymayan bireyleri hedef alarak toplumsal kontrol mekanizması işlevi görmektedir. Bu durum, küresel bağlamda da benzerdir; örneğin, Batı toplumlarında “toksik erkeklik” tartışmaları, erkeklik normlarının sorgulanmasına yol açarken, aynı zamanda bu normlara uymayan erkeklerin ötekileştirilmesine neden olmaktadır (Kimmel, 2013: 45). Türk toplumunda bu söylemin popülerleşmesi hem yerel ataerkil yapıların hem de küresel popüler kültürün etkisiyle açıklanabilir.

Bu bağlamda, popüler kültürde ve medyada dolaşıma giren “prenses erkek” söylemi, Freud’un “*His Majesty The Baby*” kavramsallaştırması ve Kohut’un narsisistik ebeveynlik tanımıyla önemli paralellikler taşımaktadır. “Prenses erkek” figürü, özellikle erkek çocuğun bireysel bir özne olarak değil, ebeveynin idealize edilmiş benlik tasarımı yansıtan bir nesne olarak konumlandırılmasına işaret eder. Bu söylemsel yapı içerisinde çocuk, empatik karşılıklılığın ve gerçekçi sınırların gelişimine imkân tanımayan, aşırı idealleştirilmiş ve kırılgan bir benlik kurgusu içinde büyümekte; böylece gerçek özbenlik gelişimi yerini dışsal onay ve yansıtımlı kimlik örüntülerine bırakmaktadır (Kohut, 2022: 235, Freud, 2012: 37). Dolayısıyla “prenses erkek” söylemi, narsisistik ebeveynliğin güncel kültürel temsillerinden biri olarak, ataerkil yapı içerisinde erkek çocuklar üzerinde işleyen özgül bir benlik düzenleme mekanizmasına işaret etmektedir. Bu yönüyle “prenses erkek” figürü, yalnızca aile içi bir dinamiği değil, medya ve popüler kültür aracılığıyla dolaşıma sokulan ve normalleştirilen bir öznellik kurgusunu da temsil edebileceği düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada yapılan analiz sonucunda elde edilen bulguların, toplumsal cinsiyet çalışmalarında ve erkeklik araştırmalarında önemli teorik ve pratik çıkarımlar sunduğu düşünülmektedir. Teorik olarak, “prenses/barbie erkek” söylemi, erkeklik kimliğinin performatif ve kırılgan doğasını anlamada Foucaultcu söylem analizinin gücünü ortaya koymaktadır. Bu söylemler, erkeklik kimliğinin toplumsal olarak nasıl denetlendiğini ve hegemonik normlar aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini göstermektedir. Pratik olarak, bu bulgular, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık kampanyaları ve medya okuryazarlığı programları için bir temel oluşturabilir. Örneğin, medya içeriklerinin cinsiyetçi söylemleri nasıl dolaşıma soktuğuna dair eğitimler, bireylerin bu tür söylemleri eleştirel bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayabilir. Ayrıca, erkeklik normlarının yarattığı psikososyal baskıların azaltılması için, erkeklerin duygusal ifade özgürlüğünü destekleyen sosyal politikalar geliştirilebilir. Bu tür politikalar, erkeklerin “kırılgan” veya “dişil” olarak kodlanan davranışları sergileme konusunda daha az damgalanmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, “prenses/barbie erkek” söylemi, erkeklik kimliğinin toplumsal olarak sürekli sınandığını, ötekileştirme yoluyla denetlendiğini ve hegemonik normlar çerçevesinde yeniden inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Medya, bu söylemin dolaşıma girmesinde ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin pekiştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, erkeklik kimliğinin performatif doğasını ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisinin yeniden üretimini anlamada eleştirel bir perspektif sunarken, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik daha kapsayıcı bir anlayış geliştirilmesi gerektiğini vurgulandığı

düşünülmektedir. Buna bağlı olarak toplumsal cinsiyet, medya ve söylem ekseninde yapılan çözümlemeler, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin beklenti ve etiketlemelerin yalnızca kadın ve kadın bedeni üzerinden değil, aynı zamanda erkek ve erkek bedeni üzerinden de üretildiği ve yeniden dolaşıma sokulduğu söylenebilir. Bu bağlamda, ataerkil norm ve beklentilerin kadınlara yöneltilmesinden farklı olarak, “prenses erkek” ya da “Barbie erkek” gibi söylemsel figürler aracılığıyla ataerkil yapının, erkekleri de tıpkı kadınlar gibi belirli normatif kalıplar içine hapsederek, onları kendi kurduğu mekanizmalar üzerinden yeniden ürettiği bir tahakküm biçimi yarattığı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akça, E. B., & Tönel, E. (2011). Erkek(lik) çalışmalarına teorik bir çerçeve: Feminist çalışmalardan hegemonik erkekliğe. I. Erdoğan (Ed.), *Medyada hegemonik erkek(lik) ve temsil* (ss. 11–39) içinde. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Anbarlı, Z. Ö. (2019). Dijital televizyon dizilerinde hegemonik erkeklik. *Erciyes İletişim Dergisi*.
- Arslan, A. D. (2019). Öteki, iktidar ve erkeklik ekseninde Murathan Mungan’ın “Binali ile Temir” ve “Dumrul ile Azrail” öyküleri. *Folklor/Edebiyat*.
- Bosson, J. K., & Vandello, J. A. (2011). Precarious manhood and its links to action and aggression. *Current Directions in Psychological Science*, 20(2), 82–86. <https://doi.org/10.1177/0963721411402669>
- Bülbül, H. (2014). Erkek kimliğinin oluşumundaki faktörler. H. Kuruoğlu & B. Aydın (Ed.), *Toplumsal cinsiyet ve medya* (ss. 1–16) içinde. Ankara: Detay Yayınları.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York, NY: Routledge.
- Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). Berkeley, CA: University of California Press.
- Demren, Ç. (2001). Erkeklik, ataerkillik ve iktidar ilişkileri. A. Akın (Ed.), *Toplumsal cinsiyet, sağlık ve kadın* (ss. 33–44) içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Deutsch, F. M. (2007). Undoing gender. *Gender & Society*, 21(1), 106–127. <https://doi.org/10.1177/0891243206293577>
- Erbekir, B. (2025). Küçük ev aletleri reklamının toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında göstergebilimsel analizi. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 12–21. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1741702>
- Ertürk, Y. (1996). *Alternatif kalkınma stratejileri: Toplumsal cinsiyet, kadın ve eşitlik*.
- Foucault, M. (1993). *Michel Foucault: Ders özetleri (1970–1982)* (S. Hilav, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayınları.
- Foucault, M. (2005). *Entelektüelin siyasi işlevi* (I. Ergüden vd., Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2006a). *Hapishanenin doğuşu* (M. A. Kılıçbay, Çev.; 3. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Foucault, M. (2006b). *Kelimeler ve şeyler* (M. A. Kılıçbay, Çev.; 3. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Freud, S. (2012). *Narsizm üzerine ve Schreber vakası* (B. Büyükkal & S. N. Tura, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Goldberg, H. (2000). *The hazards of being male: Surviving the myth of masculine privilege*. New York, NY: Wellness Institute.
- Gramsci, A. (1986). *Hapishane defterleri* (K. Somer, Çev.). İstanbul: Onur Yayıncılık.
- Karaduman, S., & Aydın, G. A. (2017). Hegemonik erkekliğin medyadaki inşası ve temsili: Survivor 2017 programı incelemesi. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*.
- Kimmel, M. S. (1994). Masculinity as homophobia: Fear, shame, and silence in the construction of gender identity. H. Brod & M. Kaufman (Ed.), *Theorizing masculinities* (ss. 119–141) içinde. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kimmel, M. S. (2013). *Angry white men: American masculinity at the end of an era*. New York, NY: Nation Books.
- Kohut, H. (2022). *Kendiliğin çözülmesi* (A. Atbaşoğlu vd., Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Mosher, D. L., & Tomkins, S. S. (1988). Scripting the macho man: Hypermasculine socialization and enculturation. *Journal of Sex Research*, 25(1), 60–84. <https://doi.org/10.1080/00224498809551445>
- Mulvey, L. (1993). Görsel haz ve anlatı sineması (N. Abisel, Çev.). 25. *Kare Sinema Dergisi*, 3, 18–24.
- Prentice, D. A., & Carranza, E. (2002). What women and men should be, shouldn’t be, are allowed to be, and don’t have to be. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 269–281.
- Renkmen, M. S. (2012). *Evlilik programlarında hegemonik erkekliğin inşası, temsili ve ataerkil söylem* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Risman, B. J. (2004). Gender as a social structure: Theory wrestling with activism. *Gender & Society*, 18(4), 429–450. <https://doi.org/10.1177/0891243204265349>

- Sakallı Uğurlu, N., Türkoğlu, B., & Kuzlak, A. (2018). How are women and men perceived? Structure of gender stereotypes in contemporary Turkey. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 6(13), 309–336.
- Şahin, Y. (2017). Michel Foucault'da söylem analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 119–135.
- Uçan, G. (2016). Toplumsal cinsiyetin öteki yüzü-erkek: Türk erkeklerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(47), 289–289.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 35, 29–56.
- Vandello, J. A., & Bosson, J. K. (2013). Hard won and easily lost: A review and synthesis of theory and research on precarious manhood. *Psychology of Men & Masculinity*, 14(2), 101–113. <https://doi.org/10.1037/a0029826>
- Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M., & Weaver, J. R. (2008). Precarious manhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(6), 1325–1339.
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), 125–151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Yavuz, Ş. (2015). Ataerkil egemen erkeklik değerlerinin üretiminde kadınların rolü: Trabzon örneği. *FE Dergi: Feminist Eleştiri*, 7(1), 117–130.

İnternet Kaynakları

- Bolu Gündem (2024). Erişi Adresi: <https://www.bolugundem.com/haber/21561275/esra-eymeginin-barbie-erkek-yorumu>. Erişim tarihi: 15.08.2025.
- Haber Global (2024). Erişim Adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=jUBzLtN14FI> Erişim Tarihi: 15.08.2025